

Nr 189.

Av herr **Hansson** i Rättvik, om ändrad lydelse av 52 § lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Mitt under de jublande fanfarerna över den »fullständiga demokratiens genomförande» i vårt land resa sig här och var vålnader från det förflutna, vålnader så påtagliga och verkliga, att de icke kunna bortbesvärjas med aldrig så andäktiga demokratiska fraser, trots att de synas som stigna ur en flertusenårig stenåldersgrav.

Liksom det nuvarande samhällets grundprincip, dess produktionsordning, all demokrati till trots, alltjämt står oberörd av den samhällsdanande makt, man uppgett sig vilja lägga i folkets händer, möter oss ute i landets administrativa liv än här, än där verksamma rester av det barbariska fogdestyre, som det var demokratiens livsuppgift att föröda. Och de demokratiskt ledande männen i landet blunda inför dessa spöksyner. Där fåtalsväldet ännu har säkert fotfäste, låt det behålla! I fråga om folkets rätt må ingenting ges, som ej avtvingas det gamla systemet.

Kommunikationsväsendets utveckling står ju i allra närmaste kontakt med en orts framtidsmöjligheter, och envar med våra landsbygdförhållanden förtrogen vet, att vägväsendet i de flesta kommuner är ett av de mest vitala spörsmål, som kan komma under diskussion. Kommunalstämmorna på landet kunna emellertid ej avgöra sina vägfrågor själva, de kunna uttala önskemål, men avgörandet ligger i vägstämman hand. Då man vet, att vid otaliga tillfällen de mest solklara krav på förbättrade förhållanden rests av ett antal medborgare inom en eller flera kommuner och kravet, — trots den gamla 40-gradiga — vunnit genklang på resp. kommunalstämmor, men det oaktat blivit slaget till marken, frågar man sig om orsaken härtill.

Förklaringen gives i § 52 väglagen, där det heter, att rösträtt på vägstämma utövas enligt vägfyrktal, och hur sådan vägfyrktalslängd upprättas, framgår av samma lags paragraf 59. Praktiskt taget är det antal

röster en person kan utöva på en vägstämma obegränsat. Röstskalan inom olika vägdistrikt skiftar därför allt efter ojämnheten i egendomsfördelningen. Att personer inneha flera tusentals röster är ingalunda enastående, lika litet som att en person inom ett vägdistrikt disponerar ensam över flera röster än hela vägdistriktets invånare i övrigt tillsammanlagda. Vilka svårigheter en inskränkt och egoistisk egendomsägare genom denna rösträtt kan bringa inte blott sina grannar utan hela vägdistriktet ligger i öppen dag. Han kan genom ett konservativt utnyttjande av sin makt stänga hela sin bygds materiella utveckling genom att motsätta sig lösandet av de kommunikationsfrågor, som föreligga för vägstämma. Otaliga exempel ur verkliga livet förtälja om, att detta icke är något tankeexperiment utan en real verklighet, på vilken många av icke minst norra Sveriges vägfrågor stupa.

Inom en av lapplandssocknarna inträffade för ej länge sedan, att vägdistriktets samtliga samhällsklasser från arbetare och torpare förbi bönder och tjänstemän fram till bolagsförvaltare, från vänstersocialisterna till högern enade sig om utförande av vissa för socknens lyckliga utveckling angelägna vägfrågor. Vid vägstämman hade alla dessa eniga mött upp i stort antal. Alla talade för frågan och alla röstade för densamma — utom en jägmästare, vilken uppvisade fullmakt för kronan att representera dess skogsegendomar inom socknen. Och se, det befanns att han hade flera röster ensam än alla socknens övriga medborgare tillsammans. På dennes egensinne och trångsynthet föll alltså den viktiga frågan, och överklaganden hos överordnade ha ej lett till någon åtgärd. Lagen är ju tydlig och klar. Flera andra exempel skulle kunna andragas på huru storfyrkar använt sig av möjligheten att skoningslöst stänga vägen för nyttiga reformer.

Det synes som om det vore på tiden att söka rubba denna upp- och nedvända ordning genom att låta det demokratiska genombrottet sträcka sig ut även på det praktiska livets områden, där våra medborgare ännu äro så fullständigt fångna i den gamla enväldetidens band, att deras strävanden att höja sina egna bygder i olika hänseenden kunna slås till marken genom en enda fåkunnig persons mång tusen rösters övervikt.

Vid 1909 års riksdag framfördes motion från olika håll om ändring av röstbestämmelserna vid vägstämma, vilka resulterade i riksdagsskrivelse med begäran om utredning. Längre har tydligen denna betydelsefulla fråga ej kommit, och det synes mig icke vara en dag för tidigt att nu verkligen sker en ändring därhän, att rösträtten vid vägstämma bringas i överensstämmelse med röstgrunderna vid kommunalstämma. Fråga är för övrigt, om inte hela vårt vägväsen bör snarast omorganiseras och väglagen

genomgå en grundlig revision. Den vägskattesakkunnigekommitté, som nu sitter, borde i sådant fall få sitt uppdrag utvidgat därhän och utökas med behöfligt antal ledamöter. Det synes mig böra vara Kungl. Maj:t angeläget att vidtaga sådana åtgärder, utan att riksdagen därom gör särskild framställning.

I fråga om rösträtt vid vägstämma kan diskuteras, om icke denna bör utsträckas att gälla alla å kommunalstämma röstberättigade. Detta synes mig dock vara en fråga av sådan omfattning, att den bör upptagas till prövning i samband med den utredning, som ovan berörts. Den ändring av rösträtten, som i denna motion föreslås, bör således betraktas som ett provisorium under tiden, intill dess en sådan grundlig omläggning av väglagen är förverkligad.

På grund av vad sålunda anförts och under förhoppning, att vederbörande utskott föreslår den omredigering i formuleringen, som kan anses påkallad, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse av § 52 i väglagen:

§ 52.

För avgivande av — — — — å vägstämma.

Varje väghållningsskyldig har å vägstämma en röst, ägande i distrikt, som omfattar mer än en kommun, de väghållningsskyldiga att å vägstämman låta sin talan föras genom av dem kommunvis å kommunalstämman utsedda ombud, vilka skola rösta för sin kommuns hela röstetal, enskilda väghållningsskyldige obetaget att vid vägstämma, själva eller genom ombud, varom flera väghållningsskyldige kunna sig förena, utöva rösträtt för sig själva, i vilket fall deras röster avräknas från det röstetal, för vilket vederbörande kommunalombud skall äga rösta.

I vägstämmas överläggningar — — — är stadgat.

Stockholm den 22 januari 1920.

H. Hansson
i Rättvik.

I motionen instämma:

Ernst Hage.

Ivar Vennerström.

Oscar E. Sjölander.